

HISTORIA - "FÖRHISTORIA"

För cirka 15-10 miljoner år sedan klättrade vi ned från träden... Vad var det då som fick oss att utvecklas från trädklättrande människoapor fram till dagens civiliserade människor???

Ett viktigt svar är "**den upprätta gången**"! Foten kom att bli ett stöd som man ej griper med (även om vissa människor är bra på att använda fötterna till att gripa med!). Den upprätta gången kom att minska vår rörelseförmåga - men den gav oss möjlighet att använda armarna till att hantera redskap, bära mat och barn osv... Armarnas nya funktioner kom att "**utveckla hjärnan**" eftersom den nu behövde lösa nya problem.

Det har gått många år sedan detta hände - de första arterna av "människoapor" är mycket primitiva. Det är inte förrän makarna **Leakey** och **antropologen Don Johanson** gör några sensationella fynd i Östafrika som vi börjar få en bild av våra förfäder. Makarna hade redan på 1950-talet börjat undersöka **Olduvaidalen** i Tanzania. År 1962 fann Louis och Mary Leakey ett fragment av en skalle som var ca 1,8 miljoner år gammal - vid sidan av denna skalle fann de några mycket primitiva redskap i sten. De kom därför att kalla detta fynd "**Homo habilis**" (Människa med möjligheter). Denna skalle hade också en större hjärnvolymer än de tidigare fynden av s.k. människoapor. 1972 - tio år senare upptäckte Richard Leakey (Louis och Marys son) en skalle - döpt till "**1470-kraniet**" - som först daterades till att vara mellan 2,6-2,9 miljoner år

gammalt. Detta kranium hade en större hjärnvolymer än det tio år gamla fyndet från Olduvai. Detta brydde forskarna ganska mycket - hur kunde det yngre fyndet vara mer primitivt? Sådan var situationen när Don Johanson fann ett halvt skelett av en primitiv hominid i **Hadar** i nordöstra Etiopien - **"Lucy"**. "Lucy" var ca 1,15 meter lång med ett litet kranium. Dock var det klart att bäckenet, lårbenet och underbenet liknade den moderna människan vilket innebar att hon gått helt upprätt. Ett problem var att hjärnvolymer var ganska liten - inte mycket större än en schimpans... Tidpunkten mellan "Lucy" och Richard Leakeys "1470" var för liten för att hjärnvolymer skulle kunnat ha fördubblats. Nu hade bilden på vår äldre historia blivit ännu mer diffus!!!

Lösningen på detta problem kom att bli "enkelt" - dateringen av Richard Leakeys fynd var felaktigt. Fyndet var i själva verket ca 800 000 år yngre dvs. ca 2 miljoner gammalt. Nu stämde dateringarna bättre. Leakeys olika fynd låg närmare i tiden samtidigt som "Lucy" kom att bli en förfader till dem... det är iallafall vad Don Johanson påstår - Richard Leakey tror ej på detta utan menar att "Lucy" är ett sidospår som så småningom dött ut. "Lucy" kom nu att **benämnas "Australo-pithecus afarensis"** (Syd apa - "afarensis" - namnet afarensis kommer från afarstammen i Hadarområdet).

Det mest utmärkande draget i människans utveckling är den ökade hjärnvolymer - för ca 1,3 miljoner år sedan levde den s.k. **"Homo erectus"** (människa upprätt). Hjärnvolymer är större än den hos "Homo habilis" (ca 40%), men framförallt har vi här att göra med en varelse som i kroppsstorlek

liknar dagens människa - "Homo habilis" var inte mycket större än en pygmé. Spår efter Homo erectus tyder också på att dessa jagade i grupp, kunde göra uppeld och eventuellt kunde tala! Fynden från "Homo erectus" tar slut för ca 300 000 år sedan. Fynden från tiden från 300 000 år fram till idag skiljer sig avsevärt från "Homo erectus". De har en betydligt större hjärnvolymer - likvärdig med dagens människa plus att kroppsbyggnaden också påminner om dagens människa. Vi har nu nått grenen "**Homo sapiens**" (Människa - vis, förständig). Från den arkaiska "Homo sapiens" (300 000 - 125 000 år sedan) kom "**Neanderthal**-människan" att utvecklas. Neanderthalaren har lite större bröstorg och ett något annorlunda kranium än dagens människa - annars är vi ganska lika! Neanderthalaren har kunnat göra fina verktyg, de var uppenbarligen goda jägare och de begravde sina döda - m a o måste religionen spelat en viss roll! Vi finner spår efter Neanderthalaren mellan 125 000 år och fram till 40 000 år sedan. Sida vid sida utvecklas våra närmaste förfäder den s.k. "**Homo sapiens sapiens**" (100 000 år sedan - idag!). Ibland har också den moderna människan kommit att kallas "**Cro Magnon**" människan efter den första fyndplatsen i Frankrike...

Under de senaste åren har fler fynd både ifrågasatt och utvecklat den forskning som finns beskriven ovan. Bland annat har man funnit spår av ännu en människotyp – "**Denisovaner**" (döpt efter Denisova i Siberien där man hittade fragment av en tidigare icke specificerad människotyp).